

تعداد بازرسان محیط کار باید ۳ برابر شود

پانژد محمی
رئیس‌کار گروه اقتصاد

جامعه کارگری که بخش زیادی از شاغلان کشور را شامل می‌شوند در زمان وقوع حوادثی مانند انفجار معدن به صدر اخبار می‌آیند. تعدادی پروفایل‌شان را برای آنها سیاه می‌کنند، بعضی‌ها استوری می‌گذارند و چند نفری هم مرثیه خوانی می‌کنند. بعد از یک هفته اما اغلب ما فراموش مان می‌شود اما مهر ۱۴۰۲ خبر فوت ۵۲ کارگر مظلوم معدن طبس را خواندیم. این قشر از افراد نه تشکلی دارند که حرف‌شان را بزند و نه انجمنی که برای دریافت حق و حقوق‌شان چانه بزند. دولت به هر دلیلی از قدیم تصمیم گرفته جای تشکل‌های صنفی را برای کارگران پر کند یا اگر تشکلی وجود داشته توان پیگیری مطالبات کارگری را نداشته است. فارغ از اینکه چه اتفاقی افتاده، دولت مسئولیت پیگیری امور صنفی را به جای تشکل‌های کارگری، خودش گردن گرفته است. با این تفاوت که در همین مسئولیت نیز وظایف خود را به خوبی انجام نمی‌دهد. نمونه‌های قابل‌تأملی هم از ترک‌فعل‌های دولت وجود دارد، برای مثال در زمان وزارت فاطمی امین در وزارت صمت اداره کل نظارت بر معادن از چارت این وزارتخانه حذف شد که حالا مورد اعتراض بسیاری از فعالان حوزه معادن و نمایندگان مجلس بوده است. مورد جالب دیگر آمارهای تعداد بازرسان

اقتصاد

یکشنبه ۲۲ مهر ۱۴۰۳
شماره ۴۲۵۱
FARHIKHTEGANDAILY.COM
FARHIKHTEGANONLINE

وزارت کار است. اعداد و ارقام نشان می‌دهد تنها ۸۵۲ بازرس کار در کشور وجود دارد که این جمعیت سالیانه ۴۰ هزار کارگاه را بازرسی می‌کنند، یعنی ۵۲۸ بازرسی به ازای هر نفر در یک سال. این عوامل سبب شده با محیط‌های ناامن کاری مواجه شویم و به ازای هر ۱۰۰ هزار شاغل در کشور حدود ۳٫۴ بازرسی با به عبارتی به ازای هر ۳۴ هزار شاغل، تنها یک بازرسی در کشور وجود داشته باشد. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی می‌گوید به دست‌کم سه هزار بازرس نیاز داریم که در شرایط موجود حتی به قدر یک سوم نیاز کشور هم نیروی بازرسی نداریم. احمد نادری، نماینده مجلس دوازدهم در گفت‌وگو با «فرهیختگان» از ورود نظارتی مجلس به موضوع نظارت در راستای احیای دفتر نظارت بر معادن خبر می‌دهد و می‌گوید مجلس آماده است در صورت نیاز به افزایش بودجه و اعتبارات برای جذب بازرسان کار مورد تأیید کمیسیون اجتماعی قرار گیرد، قطعاً نمایندگان مجلس نیز همراهی خواهند کرد. او همچنین تأکید می‌کند رسیدگی به تخلفات و ترک فعل‌های مسئولان وقت دخیل در موضوع عدم نظارت بر معادن به ویژه حادثه انفجار معدن طبس مورد توجه و پیگیری ویژه مجلس قرار خواهد گرفت.

دولت، نماینده صنفی کارگران!

در شرایط کنونی، جامعه کارگری با چالش‌های متعددی ازجمله موانع تشکیل تشکل‌های کارگری مستقل روبه‌رو است. این موضوع موجب شده کارگران نتوانند خواسته‌های صنفی‌شان را از طریق نمایندگان واقعی خود پیگیری کنند. در نتیجه در حال حاضر تشکل‌های موجود اغلب تشکل‌هایی فاقد کارایی‌اند که نه قدرت نظارتی دارند و نه توانایی چانه‌زنی برای حقوق و مطالبات کارگران. حال که دولت خود مسئولیت پیگیری امور صنفی کارگران را در دست گرفته، اما در این زمینه عملکرد ضعیفی نشان داده یا به دلیل محدودیت‌های بودجه‌ای و منابع انسانی یا عدم توانایی کافی برای نظارت از حداقل‌ترین اقدامات نظارتی سر باز می‌زند. این ناکارآمدی سبب شده در بسیاری از محیط‌های کاری، به ویژه در صنایع پرخطر مانند معادن، با شرایط ناامن کاری مواجه شویم.

تعداد بازرسان کاریک سوم نیاز واقعی است

درکنار این ضعف‌های نظارتی، حذف واحد اداره کل نظارت بر امور معادن از چارت وزارت صمت نیز بحران را تشدید کرده است. معادن که ذاتاً جزء صنایع پرخطر به‌شمار می‌آیند، نیازمند نظارت دقیق و مداومند. اما با حذف این بخش نظارتی، کارگران معادن با خطرات بیشتری روبه‌رو شده‌اند و نظارت بر ایمنی و شرایط کار در این بخش به شدت کاهش یافته است. از سوی دیگر آماری که وزیر کار ارائه داده، نشان می‌دهد در حال حاضر تعداد بازرسان کار در کشور به هیچ‌وجه کافی نیست. احمد میدری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی چندی قبل با اشاره به موضوع کمیبود نیروی بازرس در کشور، اظهار کرد: «چرا وزارت کار تعداد بازرسان خود را باوجود بیش از یک میلیون کارگاه در کشور به سه هزار نفر که خود این هم رقم بسیار اندکی است افزایش ندهد؟ دست بازرسان قانونی وزارت کار بسیار بازر از هر تشکل و جریان دیگری در برخورد با کارفرما یا مدیر متخلف خصوصی یا دولتی

است. این گاهی ضروری است، زیرا مثلاً در دوره‌هایی با توجه به رشد برخی تخلفات، بخش‌های نظارتی قوه قضائیه به صورت اضطراری در سال‌های گذشته بسیار بزرگ شدند و نیرو جذب کردند و این هیچ اشکالی ندارد. با توجه به اینکه آمارهای رسمی وزارت رفاه می‌گوید کل بازرسان کار در کشور ۸۵۲ نفر است، اگر گفته‌های وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی را مدنظر قرار دهیم، با توجه به نیاز به سه هزار بازرس، اکنون تعداد بازرسان فعال کشور کمتر از یک سوم نیاز کشور (حدود ۲۸ درصد) است.»

یک نفر به چند نفر؟

با توجه به گفته‌های وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی هم اکنون به سه هزار نیروی بازرس جهت نظارت در کشور نیاز داریم. این درحالی است که این تعداد براساس آخرین آمارهای در سال ۱۴۰۲ در حدود ۸۵۲ نفر بوده، از سوی دیگر داده‌های سازمانه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی طی سال‌های اخیر به‌طور میانگین بین ۴۱۷ تا ۴۲۰ هزار بازرسی از کارگاه‌های کار انجام می‌شود. این موضوع به این معناست که هر بازرس سالیانه ۵۲۸ کارگاه کار را بررسی می‌کند که صرفاً با در نظر گرفتن تعطیلات و بدون احتساب پراکندگی کارگاه‌ها در استان‌های مختلف و تعداد بازرسان در هر استان به‌طور حدودی هر بازرس باید در هر روز به دو کارگاه جهت بازرسی مراجعه کند. بررسی آمارها نشان می‌دهد با در نظر داشتن ۲۵ میلیون نفر شاغل در کشور به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر شاغل حدود ۳٫۴ بازرسی با به عبارتی به ازای هر ۳۴ هزار شاغل تنها یک بازرس وجود دارد. کمیبود بازرسان از دلایل اصلی ضعف نظارت بر شرایط کار در کارگاه‌ها و واحدهای تولیدی است. وقتی تعداد بازرسان کم باشد، امکان نظارت کافی بر تمامی کارگاه‌ها و واحدهای تولیدی وجود ندارد و این مسئله منجر به افزایش حوادث کاری، نادیده گرفتن حقوق کارگران و شرایط ناامن کاری می‌شود.

حذف نظارت بر معادن در دوره وزارت فاطمی امین

احمد نادری، نماینده مجلس دوازدهم در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درباره موضوع احیای اداره کل نظارت معادن از چارت وزارت صمت که در پی وقوع حادثه تلخ معدن طبس بسیار جدی تر مطرح شد اظهار داشت: «حادثه انفجار معدن زغال‌سنگ مجلس از ناگوارترین حوادث معادن در کشور بود که متأسفانه منجر به فوت ۵۲ معدنچی مظلوم و داغدار شدن خانواده‌های آنان شد. همچنین تعداد زیادی از معدنچیان دچار جراحات و مصدومیت‌های مختلف شدند.» وی افزود: «جداً از عوامل دخیل در این حادثه، یکی از مهم‌ترین علل وقوع این حادثه، مربوط به خلأ ناشی از عدم وجود سازوکار رسمی و حاکمیتی کنترل و نظارت و بازرسی از معادن کشور است که متأسفانه ریشه این موضوع به دوره وزارت فاطمی امین و حذف دفتر نظارت بر معادن بر می‌گردد. در دوره وزارت فاطمی امین به بهانه اضافه کردن دفاتر جدید به وزارت صمت، دفتر نظارت بر معادن که وظیفه بازرسی و نظارت بر عملکرد معادن و پایش و ارزیابی محیط معادن را به عهده داشت از چارت وزارت صمت حذف شد.»

دفتر نظارت بر معادن احیا می‌شود

نادری تکمیل کرد: «بدیهی است وقتی ابزار اعمال نظارت و کنترل حاکمیتی معادن کشور در وزارت صادرکننده پروانه بهره‌برداری معادن ایمنی وزارت صمت، حذف شود، معادن از زیر ذره‌بین بازرسان و ناظران خارج خواهد

شد و در فضای خلأ ناشی از فقدان نظارت، هر اتفاق ناگواری ممکن است رخ دهد که حادثه تلخ معدن طبس از این موارد است. لذا مجلس از جایگاه نظارتی خود به این موضوع ورود خواهد کرد و برای اصلاح خطای بزرگ وزیر سابق صمت، درصدد احیای دفتر نظارت بر معادن خواهد بود. البته پس از حادثه تلخ معدن طبس، وزیر جدید صمت نیز متوجه این اشتباه در دوره وزارت فاطمی امین شده است و اقدام به اصلاح ساختار و احیای مجدد دفتر نظارت بر معادن از طریق سازمان اداری و استخدامی نموده است.»

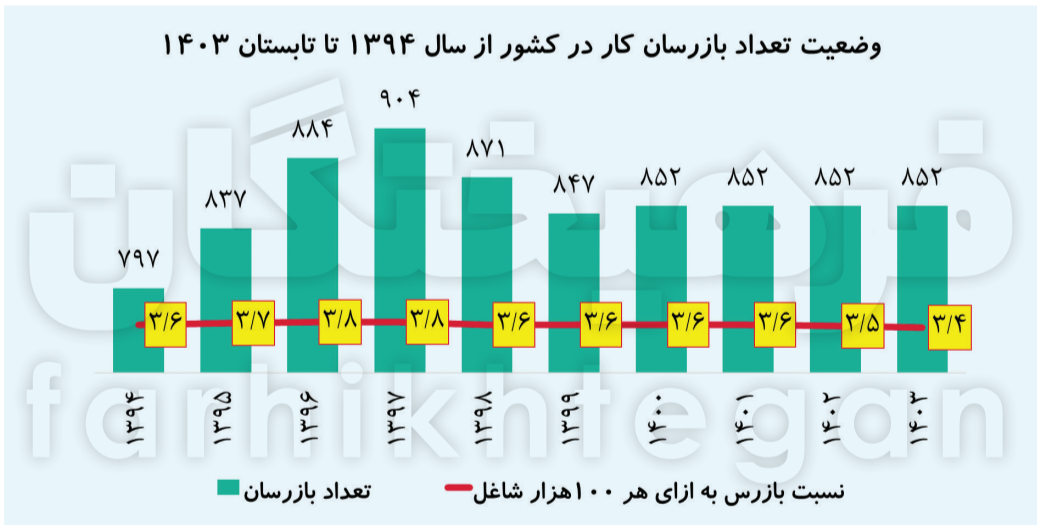
مجلس پیگیری مطالبات معدنی هاست

نادری همچنین درباره اقداماتی که مجلس می‌تواند برای کاهش این حوادث و نظارت انجام دهد تصریح کرد: «مجلس با استفاده از ظرفیت کمیسیون صنایع و معادن و کمیسیون اجتماعی به عنوان کمیسیون‌های تخصصی و همچنین کمیسیون اصل ۹۰ به عنوان کمیسیون نظارتی باید از وزرا و مسئولان مربوطه در وزارت صمت و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی چالش‌ها و مشکلات موجود در افزایش نظارت و بازرسی بر محیط‌های کاری ازجمله معادن را مطالبه جدی نماید و برنامه زمان‌بندی آنان برای رفع معضلات موجود در معادن کشور در کمترین زمان ممکن را اخذ کرده و مورد پیگیری دقیق قرار دهد. البته علاوه بر سازوکارهای رسمی بازرسی و کنترل محیط‌های کاری ناامن و خطرناک نظیر معادن، در وزارت صمت و وزارت کار، من به عنوان نماینده و خادم مردم عزیز و به ویژه کارگران زحمتکش و مظلوم، تقاضا دارم خود کارگران، تشکل‌های کارگری و حتی اصحاب رسانه، چنانچه مواردی را سراغ دارند که به علت شدت مخاطرات و عدم ایمنی، نیازمند ورود سریع‌تر نهادهای نظارتی است به اینجانب یا سایر نمایندگان مجلس منعکس کنند تا به کمیسیون‌های مرتبط و همچنین وزارت صمت و کار اعلام شود و مورد پیگیری سریع قرار گیرد.»

اعلام آمادگی مجلس

برای افزایش بودجه برای جذب بازرس

احمد نادری همچنین درباره کمیبود بازرسان کار در وزارت کار و اقداماتی که مجلس می‌تواند در حوزه بودجه و نظارت انجام دهد عنوان کرد: «همان‌گونه که در پاسخ سوال قبلی گفتم، وزارت کار باید قبل از هر چیز، برنامه دقیق خود برای بازرسی کارگاه‌ها با اولویت کارگاه‌های دارای ریسک بالا نظیر معادن و تعداد کارگاه‌های مشمول بازرسی در سطح کشور و استان‌ها را به کمیسیون اجتماعی ارائه کند تا طبق استناداردهای ایمنی کار، بازرس کار موردنیاز برای کل کارگاه‌های کشور مشخص شود. ضمن اینکه استفاده از ظرفیت برون‌سپاری ازجمله ظرفیت خودتشکل‌های کارگری برای همکاری در زمینه بازرسی و بازرسی و نظارت بر کارگاه‌ها مخصوصاً با توجه به دغدغه ویژه تشکل‌های کارگری در رعایت ایمنی محیط کاری کارگران، راهکاری بسیار مهم در افزایش ایمنی کارگاه‌ها است که متأسفانه این ظرفیت تاکنون مورد استفاده مؤثر قرار نگرفته است. نهایتاً چنانچه پس از این مراحل، نیاز به افزایش بودجه و اعتبارات برای جذب بازرسان کار مورد تأیید کمیسیون اجتماعی قرار گیرد قطعاً نمایندگان مجلس نیز همراهی خواهند کرد. در پایان باید تأکید کنم رسیدگی به تخلفات و ترک فعل‌های مسئولان وقت دخیل در موضوع عدم نظارت بر معادن به ویژه حادثه انفجار معدن طبس مورد توجه و پیگیری ویژه مجلس قرار خواهد گرفت.»

سال	تعداد کل شاغلان	تعداد بازرسان	نسبت (تعداد بازرس به ازای ۱۰۰ هزار شاغل)
۱۳۹۴	۲۱,۹۷۲,۰۸۴	۷۹۷	۳,۶
۱۳۹۵	۲۲,۵۸۸,۰۵۲	۸۳۷	۳,۷
۱۳۹۶	۲۳,۳۷۸,۶۱۳	۸۸۴	۳,۸
۱۳۹۷	۲۳,۸۱۳,۰۴۵	۹۰۴	۳,۸
۱۳۹۸	۲۴,۲۷۳,۵۱۷	۸۷۱	۳,۶
۱۳۹۹	۲۴,۲۶۳,۰۴۷	۸۴۷	۳,۶
۱۴۰۰	۲۴,۴۴۷,۴۵۲	۸۵۲	۳,۶
۱۴۰۱	۲۴,۷۱۵,۸۱۰	۸۵۲	۳,۶
۱۴۰۲	۲۴,۴۹۰,۱۸۲	۸۵۲	۳,۵
تابستان ۱۴۰۳	۲۵,۱۱۹,۲۸۹	۸۵۲	۳,۴

تفاوت‌های سبد تولید برق ایران با جهان

مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی با عنوان «واکوی امنیت انرژی در ایران از منظر تنوع در سبد تولید برق» به بررسی وضعیت روند تنوع سبد تولید برق در ایران و جهان پرداخته است. در این گزارش آمده است: «از مهم‌ترین ابعاد امنیت انرژی، تنوع منابع تولید برق است که به صورت افزایش سهم منابع مختلف انرژی در تولید برق و ایجاد توازن بین آنها برای کاهش تمرکز و وابستگی به یک منبع انرژی تعریف می‌شود. منابع انرژی اولیه برای تولید انرژی برق کشور شامل گاز طبیعی، فرآورده‌های نفتی، زغال سنگ، هسته‌ای، آبی و منابع تجدیدپذیر است. اما هم‌اکنون بیش از ۹۰ درصد از تولید برق کشور از طریق نیروگاه‌های حرارتی تولید می‌شود که عمده سوخت مصرفی آنها گاز طبیعی است. تکیه بالای تولید برق به گاز طبیعی و از سویی ناترازی در تولید و تقاضای گاز در کشور منجر به ایجاد چالش در تأمین سوخت نیروگاه‌ها شده است.»

وضعیت سبد تولید برق در ایران و جهان

در حال حاضر تولید برق در کشور از طریق منابعی مانند گاز طبیعی فرآورده‌های نفتی برقی‌ای انرژی هسته‌ای و تجدیدپذیر انجام می‌شود. میزان برق تولیدی از منابع مختلف در بازه زمانی سال‌های ۱۳۶۴ الی ۱۴۰۱ حجم تولید برق در جهان در حدود ۳ برابر و در ایران ۹ برابر شده و این موضوع نشان‌دهنده شیب شدید افزایش تولید برق در ایران نسبت به جهان بوده است. همچنین منبع انرژی‌ای که عهده‌دار بخش اعظم افزایش تولید برق ایران در این سال‌ها بوده گاز طبیعی است و سایر حامل‌ها نقش کمتری در این افزایش تولید داشته‌اند. رشد تولید برق در جهان نیز تا حدودی از منابع مختلف متوازن بوده که البته در این میان

تولیدی جهان در جایگاه اول قرار داشته است، برخلاف نفت و گاز ایران از ذخایر غنی زغال‌سنگ برخوردار نیست. ایران سی‌امین دارنده ذخایر زغال سنگ در جهان بوده و حدود یک‌دهم درصد از ذخایر اثبات شده را در اختیار دارد. سهم تولید برق از زغال سنگ در ایران و جهان طی سال‌های مورد مطالعه صفر بوده و مصرف زغال سنگ برای تولید برق در جهان از سال ۱۳۶۴ الی ۱۴۰۱ دارای روندی نسبتاً ثابت بوده البته از سال ۱۳۹۳ روند کاهشی نامحسوسی را آغاز کرده و ۴۱ درصد به ۳۵ درصد در سال ۱۴۰۱ کاهش یافته است.

۴ انرژی برقی‌ای

نیروگاه‌های برقی‌ای با تولید ۱۵ درصد از کل برق تولیدی جهان در جایگاه سوم تولید برق قرار دارند. در ایران حدود ۱۲ هزار مگاوات ظرفیت نیروگاه برقی‌ای نصب شده وجود دارد که حدود ۱۳ درصد از کل ظرفیت نامی نیروگاه‌های کشور است. سهم برقی‌ای در تولید برق کشور از سال‌های ۱۳۶۴ تا ۱۳۷۲ حدود ۱۴ تا ۱۵ درصد بوده است. با توسعه نیروگاه‌های حرارتی در سال‌های اخیر سهم نیروگاه‌های برقی‌ای از تولید برق بین ۳ تا ۷ درصد کاهش یافته و سهم انرژی برقی‌ای از تولید برق جهان نیز در این سال‌ها روند کاهشی داشته، به طوری که از ۲ درصد در سال ۱۳۶۴ در ۱۵ درصد در سال ۱۴۰۱ کاهش یافته است.

۵ انرژی‌های تجدیدپذیر

مجموع پتانسیل انرژی‌های تجدیدپذیر شامل انرژی خورشیدی و بادی در ایران معادل ۱۲۰ هزار مگاوات برآورد می‌شود. اما

با ورود و توسعه فناوری‌های مرتبط با انرژی‌های تجدیدپذیر، تولید برق حاصل از آن رشد قابل‌ملاحظه‌ای داشته است.

۱ گاز طبیعی

بررسی روند تغییرات سهم گاز طبیعی از سال ۱۳۶۴ تا ۱۴۰۱ نشان می‌دهد در این سال‌ها سهم گاز طبیعی در تولید برق در ایران و جهان رو به افزایش بوده اما شیب این افزایش در ایران بسیار بیشتر از متوسط دنیا بوده است. سهم گاز طبیعی از تولید برق در ایران از ۳۵ درصد سال ۱۳۶۴ به حدود ۸۶ درصد در سال ۱۴۰۱ رسیده و این در حالی است که این شاخص برای متوسط دنیا از ۱۴ درصد به ۲۳ درصد رسیده است. در حال حاضر جایگاه گاز در تولید برق در ایران اول و در جهان دوم است که در این میان رتبه اول سهم حامل انرژی از تولید برق در دنیا متعلق به زغال سنگ است.

۲ فرآورده‌های نفتی

طی سال‌های ۱۳۶۴ الی ۱۴۰۱ روند سهم فرآورده‌های نفتی در تولید برق در جهان و ایران تقریباً مشابه است، سهم فرآورده‌های نفتی از تولید برق در ایران از حدود ۵۰ درصد در سال ۱۳۶۴ به حدود ۹ درصد در سال ۱۴۰۱ کاهش یافته و در دنیا نیز از ۱۱ درصد به ۲ درصد رسیده است. در حال حاضر جایگاه فرآورده‌های نفتی در تولید برق در ایران دوم و در جهان ششم است.

۳ زغال سنگ

در سال ۱۴۰۱ زغال سنگ با تولید ۳۵ درصد از کل برق